

Kultúra — kultúrák

Az új *Korunk* huszonhatodik évében, a kultúra kongresszusának küszöbén gondolataink, gondjaink a művelődésre összpontosulnak.

Kultúra szavunk — a legrégebbi időktől — egybefogja a nyelvben, ami összetartozik a tapasztalat szerint: a szellemit és az anyagit, az értékeremtés folyamatát és eredményét. Mint folyamat és eredmény a műveltség, a művelődés emberi kéz és fej munkája. *Műveljük* a földet és az elmét, s nem véletlen, hogy a „Ki mint vet, úgy arat” ősi bölcsességét igazolja a gondos munka nyomán bőséggel termő talaj csakúgy, mint a kiművelt koponyákban finomodó értelem. Nemcsak a *parlagon* heverő föld, de a *parlagias* gondolkodás is vétkes mulasztásban marasztalja el azt, aki megcsúfolja az embert társadalmi lényé, a társadalmat kultúrközösséggé forrasztó célirányos tevékenységet.

Boldogságot álmódó utópiák és valóságot átalakító forradalmak örököséként a szocializmus per definitionem arra vállalkozott, hogy megszegett, elárult és elavult „társadalmi szerződéseket” helyébe újat állítson: minden ember anyagi és szellemi szükségletei kielégítését minden ember tevékeny közreműködésével, az elosztás-részesedés alapelvevé téve a szellemi és anyagi javak teremtésének mértékét és értékét. Példátlanul merész vállalkozásuk nehézségeivel számolva, illetve részint menet közben felmérve őket, e történelmi kihívás vállalóinak fel kellett ismerniük: stratégiájukban a kultúra egyszerre tölti be a cél és az eszköz szerepét. Mint az emberi lényeg elidegeníthetetlen része, a tényleges demokrácia működőképességének feltétele, az összetartozástudat és a különbözőzéshez való jog hagyományoktól kimunkált formája, a kultúra a legkevésbé alkalmas arra, hogy diszítőelemként palástoljon hamis látszatokat. Nem kevésbé alkalmatlan a természetével és funkciójával összeegyeztethetetlen emberellenes, értéktagadó — az eltérőt mint idegent, az idegent pedig mint ellenségest megsemmisíteni kész — indulatok álarcául szolgálni.

A szocializmus híveinek régi tapasztalata, hogy ellenségei azonosak a kultúra ellenségeivel. Azok a kivándó jogok, amelyeket alapítói a szocializmus zászlajára írtak, az örökölt műveltség áthagyományozásának és továbbépítésének biztosítékait is minden korlátozás nélkül összekapcsolták a társadalmi igazság gondolatával; a hazaszeretet ebben az értelmezésben pedig a jogaira büszke, művelt és öntudatos ember természetes ragaszkodása a helyhez, ahol erkölcsi és érzelmi kultúrája szabad összhangban fejlődhet politikai kultúrájával.

A kultúra központi kategóriája az érték. Kultúrkincsének sokfélesége jelenti térben és időben az emberiség számára az értékek cseréje — s ezáltal a kölcsönös gazdagodás — kimeríthetetlen tartalékait. Mint értékorientált kommunikáció, a kultúra kiemelt fontosságúvá vált napjainkban, amikor az emberiségméretű összetartozásra minden egyének és minden etnikumnak fokozottabban szüksége van éppen sajátos identitástudata megőrzése végett. A huszadik század végére emberek inkább érzi, hogy miközben műemlékek, természeti kincsek, könyvek megmaradásáért aggódik és küzd, valójában a saját létét, biztonságát óvja minden anyagi és szellemi szennyezéstől, az összefogásban keresi és találhatja meg az utódok számára is lakható világ, a jó gazda fejlett eszközeivel megművelt és kiművelt Föld magasrendű létfeltételeit.

Értékközpontségéből következik, hogy a kultúra ideológiákat, ideológiai tartalmakat hordoz. Ha azt mondjuk, hogy a szocialista művelődés az embert vallja értékrendje központi kategóriájának, ezzel az állítással azt a viszonyt akarjuk kifejezni, amely társadalmilag meghatározott magatartásként működő erkölcsi és esztétikai értékek között kimutatható. Azt, hogy a kultúra a maga sajátos szféráján belül értékek, indítékok, normák, célképzetek dinamikája, vagy alárendeltségi viszonyban közvetlenül kapcsolódik a társadalmi cselekvés adott érdekeihez mint egy általános politikai és gazdasági stratégia része, azt az uralkodó ideológia természetű, a társadalom szerveztségének fejlettségi foka, magának a vezetésnek az elméleti és gyakorlati minősége határozza meg.

Románia Szocialista Köztársaságban a párt vezető és irányító szerepe következetesen érvényesül a művelődés minden szintjén. A Haza Súlymai hazafias nevelésének formáitól a művészi alkotás ideológiai tartalmáig. Nicolae Ceaușescu elvtárs üzenete a *Tribuna* című hetilaphoz, megjelenésének 25. évfordulóján világosan kimondja: „Az új fejlődési szakasz, amelybe az ország lépett, feltételezi, hogy a társadalom műszaki-anyagi alapjának kiszélesítésével és korszerűsítésével egyidőben biztosítsák a tudomány, a művészet és a kultúra egyre erőteljesebb fejlődését,

a dolgozók általános ismereteinek és szakmai színvonalának növelését; — mindez rendkívüli fontosságú objektív követelménye az egész szocialista építés sikeres kibontakozásának, Románia anyagi és szellemi haladás útján való előremenetelének. Mindezekből kiindulva pártunk megkülönböztetett figyelmet fordít a politikai nevelőtevékenység szüntelen tökéletesítésére, a szocialista tudat alakítására és fejlesztésére, a nép műszaki-tudományos és kulturális látókörének szélesítésére.“

Ez a félreérthetetlenül megfogalmazott program kijelöli és konkrét célrendszer összefüggésébe helyezi mindazt, ami az országban folyó kulturális tevékenységre jellemző: megszabja ennek a tevékenységnek az alapendenciáját, az oktatás — mint ismeretek átadásának és elsajátításának — követelményeit, szerkezetét, tehát szükségképpen a színvonalát is; leszögezi a sajtó, ezen belül pedig a művelődési profilú időszak kiadványok feladatait; messzemenően kihat az alkotótevékenységre, előírja a művelődési intézmények működésének szempontjait a könyvkiadástól az alkotási szövetségekig. A párt művelődési politikája a kultúra minden területére kiterjedő totális program. Méltó kifejezése a legmagasabb kezdeményezésre kibontakozott tömegmozgalom, a *Megéneklünk, Románia!*, amely mind tartalmában, mind színvonalában hiven tükrözi a pártvezetés művelődéskoncepcióját, méreteiben pedig megfelel azoknak a törekvéseknek, amelyek sugallták.

A kultúra kongresszusa, amelyre nagy érdeklődéssel tekint az ország műveltségére éhes népe, elsősorban pedig a művelődési életben tevékenykedők, minden bizonnyal megfelel majd a hozzá fűzött várakozásoknak. Az eddigi tanulságok összegezésével és újabb becses útmutatásokkal fog szolgálni mindazoknak, akik egy az ország történelmében emlékezetes korszak szükségleteihez mért kultúrpolitika fő-umát üdvözlük benne.

Mintegy hónappal a Román Kommunista Párt megalakulásának hatvanegyedik évfordulója után a kultúra kongresszusa jelképesen mutatja fel azokat az elveket és gyakorlati követelményeket, amelyek a párt több mint fél évszázados kultúrpolitikai tapasztalatait is összegezik, különös tekintettel a közelmúlt — a szocializmus döntő évtizedei — során felhalmozódott művelődési értékek tudatosítására. A tájékozódás ebben az irányban, a kultúrszociológia vonatkozásában sem lehet más, mint az, amelyet a párt vezető szerepe, ennek a szerepnek a történelmi legitimitása kijelöl. Mint olyan történelmi erő, amely elméletileg megalapozott gyakorlati cselekvésben vívta ki és konszolidálja nap mint nap ezt a szerepet, ezt a legitimitást, a párt képes megoldásokat nyújtani, a körülmények alakítására alkalmas stratégiát kidolgozni és következetesen végigvinni Románia szocialista haladása érdekében. Márpedig a haladás — úgy, ahogyan a legéletképesebbnek bizonyult klasszikus értelmezéseket hasznosítva és továbbfejlesztve a párt programatikusan megnyilatkozásaiban, dokumentumaiban érvényesül — magában foglalja a kultúrát mint az új, magasabb rendű életminőségű elválaszthatatlan személyiségfejlesztés döntő mozzanatát. Az ember mint az egész társadalmi tevékenység célja, azonos azzal a magas szakmai képzettséggel, sokoldalúan művelt, minden képességet szabadon kifejlesztő, önmagát szakadatlanul tökéletesítő személyiséggel, aki elsajátítja, gyarapítja és továbbadja mindazokat az értékeket, amelyek a társadalom alapvető értékei, és a párt a magáénak vallja őket.

Magáénak vallja és szavatolja azzal, hogy az egyén jogait nem ellentétei a társadalom érdekeivel, hanem megeremti annak a feltételeit, hogy a két szféra kölcsönösen feltételezze és kiegészítse egymást; azzal, hogy az értékkritériumok objektív valóságába beépíti a normatív értékek létrehozásában részes, tiszteletben tartásában érdekelt és azokat életvitelében megtestesítő egyén valóságát.

Tévedés volna lineáris menetben elképzelni azt a folyamatot, amelynek során mindig az adott történelmi szakasz döntő tendenciájára figyelve a párt fennállásának hatvanegy esztendeje alatt kimunkálta és érvényesítette a kultúrával mint sajátos társadalmi tudatformával, és az értelmiséggel mint meghatározott társadalmi szerepet betöltő, ám nem mindenkor azonos súlyú és funkciójú réteggel kapcsolatos elvárásait. Forradalmi múltja és a szocializmusban betöltött vezető szerepe a pártot arra kötelezi, hogy számot vetve a haladás ügyének elkötelezett értelmiség számszerű növekedésével és azzal, hogy ez az értelmiség a tudományos-műszaki forradalom megvalósításának egyik döntő tényezője, ahogyan azt a pártfőtítkári ismételt és nyomatékosan hangsúlyozta, nevelje, mind gyümölcsözőbb erőfeszítésekre sarkallja, nem utolsósorban pedig nélkülözhetetlensége mértékében megbecsülje, kiérdemelt bizalmáról biztosítsa, messzemenően gondoskodjék számára az eredményes tevékenységhez, a civilizált életkörülményekhez szükséges feltételekről.

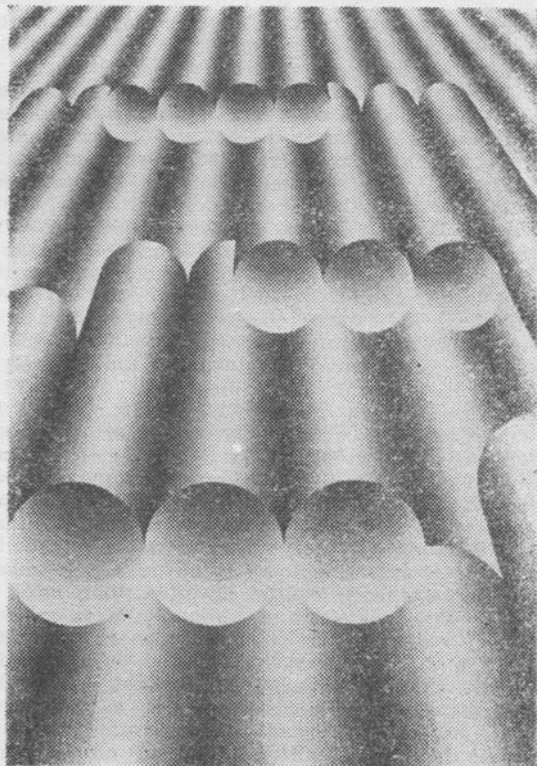
A forradalmi pártra jellemző kritikai és önkritikai szellem, az alkotó marxizmusnak az a szelleme, amely alkalmassá teszi a valóság tudományos elemzésére, a lehetőségek és kívánalmak józan felmérésére, a társadalmi mozgástendenciák fel-

ismerésére, az emberi viszonylatok vonatkozásában is azokat a hatásokat erősíti fel, amelyekre az eszmények gyakorlati alkalmazásában mint előbbre mutató célképzetekre támaszkodhat. Ezt a gondolatot fogalmazta meg Nicolae Ceaușescu elvtárs az RKP megalakulása hatvanadik évfordulójának tiszteletére tartott ünnepi gyűlésen, amikor rámutatott arra, hogy a párt „abban a mértékben tartja fenn és szilárdítja meg a nép bizalmát, amilyen mértékben megfelel a munkásosztály, az egész nemzet törekvéseinek, abban a mértékben, ahogyan mint egységes, demokratikus szervezet fog cselekedni a tömegeknek a társadalom vezetésében való részvétele demokratikus, átfogó keretének megteremtéséért“.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség 60., és a romániai Kommunista Diákegyletek Szövetsége létrehozásának 25. évfordulója alkalmából tartott ünnepi gyűlésen a párt főtitkára részletesen kitért az ifjúság cselekvő hozzájárulásának méltatására „a román népnek a Román Kommunista Párt vezetésével elért nagyszerű eredményeihez“, és hangsúlyozta: „E nagy megvalósításokról vallanak a mai virágzó városok és falvak, az oktatásnak, a tudománynak, a kultúrának — a szocialista építés, a haza általános felemelkedése rendkívül jelentős tényezőinek — az erőteljes fejlődése.“

Az a Nicolae Ceaușescu elvtárs által kifejtett demokráciakoncepció, amely a munkások, parasztok, értelmiségiek, hazánk összes honpolgára számára „tekintet nélkül nemzetiségükre, munkahelyükre, vallásukra“ az alkotó erőfeszítésekben való részvételt s egyben az egyenlőségben, a társadalmi méltányosságban és igazságosságban való részesedést jelenti, a forradalmi ifjúság legjobb hagyományait tudatosítja, fejleszti állampolgári öntudatát, a legmagasabb erkölcsi mércét szabja meg a jövőépítés céltudatos távlatában.

KORUNK

Fazakas Tibor: Csövek II.
(a Korunk Galéria anyagából)